

تبیین شایستگی‌های حرفه‌ای متمایزکننده عملکرد مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای استان خراسان جنوبی

محمد معتمدی

دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

کوروش روستا*

دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

اسدالله زمانی پور

دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

ملیحه فلکی

استادیار ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، بیرجند، ایران

چکیده

پژوهش حاضر باهدف تبیین شایستگی‌های حرفه‌ای متمایزکننده عملکرد مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای استان خراسان جنوبی انجام شده است. روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها توصیفی - همبستگی است و به روش پیمایش انجام گردیده است. جامعه آماری تحقیق ۱۴۱ نفر از مدیران واحدهای تولید خیار گلخانه‌ای بوده که به دلیل محدود بودن جامعه به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفته است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است که در زمان انجام تحقیق ۱۱۷ گلخانه فعال و اطلاعات بر اساس آن‌ها جمع‌آوری و به کمک روش آماری تحلیل تشخیصی تجزیه و تحلیل گردید. نتایج تحلیل نشان داد از ۲۳ متغیر مستقل مورد بررسی تنها ۸ متغیر به ترتیب اولویت بر اساس بالاترین میزان ضریب همبستگی کانونی شامل: رعایت اصول انجام عملیات داشت، رعایت شایستگی‌های اعتقادی - اخلاقی در محیط کار گلخانه، به‌کارگیری شایستگی‌های مدیریتی، رعایت شایستگی‌های پایه محیط کار، آماده‌سازی بستر کاشت، تعداد دوره‌های آموزش - ترویجی مرتبط با گلخانه، آماده‌سازی خزانه و عملیات کاشت و سابقه کشت گلخانه که توان ایجاد حداکثر تمایز بین مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای موفق و ناموفق را داشتند.

واژه‌های کلیدی: محصولات گلخانه‌ای، شایستگی‌های حرفه‌ای، مدیران، واحدهای تولید، تحلیل تشخیصی.

* نویسنده مسئول مکاتبات، K.Roosta@iaubir.ac.ir

مقدمه

۱۰۶۰۰ مترمربع در سال ۱۳۸۴ طی حدود یک دهه (سال ۱۳۹۵) به ۵۸/۳ هکتار افزایش یافته است (سازمان جهاد کشاورزی خراسان جنوبی، ۱۳۹۶).

بر طبق آمارنامه کشاورزی سال ۱۳۹۵ میزان تولید محصولات گلخانه‌ای خراسان جنوبی ۱۰۲۰۵ تن و ۰/۵ درصد تولید کشور و همچنین سطح زیر کشت ۵۸/۳ هکتار و میزان ۰/۷ درصد از کل سطح زیر کشت کشور و در مجموع در رتبه ۱۷ کشور از لحاظ میزان تولید و سطح زیر کشت قرار دارد. اکثر گلخانه‌داران استان به کشت خیار گلخانه‌ای (۸۱/۳ درصد) مشغول هستند که میزان تولید آن‌ها در هکتار ۱۸۳ تن می‌باشد و میانگین عملکرد تولید برحسب کیلوگرم در مترمربع سالیانه ۱۸/۳ کیلوگرم است. درحالی‌که میانگین تولید سالیانه کشوری این محصول ۳۹/۷۳ کیلوگرم در مترمربع می‌باشد، عملکرد تولید استان کمتر از نصف میانگین کشوری است (احمدی و همکاران، ۱۳۹۶). هرگونه بی‌توجهی در فرآیند تولید، مانند انتخاب یک محل نامناسب برای احداث گلخانه، انتخاب پوشش و اسکلت نامناسب، عدم وجود تجهیزات لازم و از همه مهم‌تر فقدان یک مدیریت صحیح و فنی در مراحل کاشت، داشت و برداشت می‌تواند در کاهش عملکرد نقش داشته باشد.

امروزه مدیران واحدهای کشت و پرورش محصولات گلخانه‌ای به دلیل وجود چالش‌های متعدد در حوزه کشاورزی، نیازمند آشنایی با انواع پیچیدگی‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، بوم‌شناختی، زیبایی‌شناختی و اخلاقی می‌باشند؛ که همه این موارد لزوم توجه بیش‌ازپیش، به پرورش افرادی توانمند، دارای مهارت‌ها و شایستگی‌های عمومی، حرفه‌ای و آگاه، در دسترسی به اطلاعات، برقراری ارتباطات مؤثر، تجزیه و تحلیل چالش‌ها و ارائه راه‌حل‌ها، تفکر خلاق و شناسایی محیط ملی و بین‌المللی را طلب می‌نماید (جعفرنیا و همایی، ۱۳۸۵)؛ بنابراین با کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و دانش عمومی مرتبط با کشت محصولات گلخانه‌ای، می‌توان شرایط مناسبی را جهت موفقیت شغلی، افزایش اعتمادبه‌نفس و پذیرفته شدن در محیط کار فراهم نمود. آنچه این تحقیق را حائز اهمیت می‌سازد، آسیب‌پراکنندگی و تفاوت عملکرد گلخانه‌داران در یک منطقه و عدم توازن صرفه‌های اقتصادی بین فعالان کسب‌وکار در عرصه تولید محصولات گلخانه‌ای است. شناخت عوامل مؤثر بر تمایز عملکرد مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای،

روند جهانی‌شدن و اتصال بخش‌های کشاورزی به بازارهای اقتصادی رو به گسترش در سطوح بین‌المللی و منطقه‌ای سبب گردیده تا بخش کشاورزی بتواند نقش تعیین‌کننده‌ای در روابط اقتصادی مناطق مختلف ایفا نماید. حضور موفق بخش کشاورزی در اقتصاد جهانی مستلزم پایداری، سودآوری و بهره‌وری بالای این بخش می‌باشد (مرادی نژاد و همکاران، ۱۳۸۶). سازمان جهانی خواروبار کشاورزی، رقابتی شدن کشاورزی را تنها راه‌حل درازمدت برای حرکت در راستای توسعه کشاورزی پایدار می‌داند (FAO, 1993). بنابراین بخش کشاورزی می‌بایست خود را در جهت ایفای نقش‌های جدید نه در قالب کارکردهای معیشتی، بلکه به‌منظور استفاده بهینه از مزیت‌های نسبی بخش کشاورزی در عرصه تولید و بازاریابی محصولات کشاورزی در سطح ملی و بین‌المللی آماده سازد.

قرارگیری ایران در منطقه خشک و نیمه‌خشک، کاهش نزولات آسمانی و برداشت‌های بی‌رویه آب‌های زیرزمینی در سال‌های اخیر، باعث ایجاد محدودیت‌های زیادی در توسعه کشت محصولات کشاورزی شده است. یکی از راه‌کارهای مواجهه با بحران کم‌آبی در بخش کشاورزی، تغییر روش تولید برخی از محصولات آب بر از طریق کشت گلخانه‌ای است (روستا و همکاران، ۱۳۹۰). تولید محصولات کشاورزی در گلخانه علاوه بر کاهش مصرف آب باعث ارتقاء کیفیت و کمیت تولیدات می‌شود؛ که این امر نیز راه‌های صادراتی را برای محصولات کشاورزی هموارتر می‌کند. مزایای فراوان کشت گلخانه‌ای باعث شده در کشورهایی که حتی مشکل آب وجود ندارد، میل زیادی به گسترش گلخانه به وجود آید. خوشبختانه طی سال‌های اخیر در ایران به دلایلی از قبیل قیمت نسبی مناسب بازار، بالا بودن نسبی عملکرد در واحد سطح، پرداخت تسهیلات بانکی قابل توجه و غیره، تولیدات گلخانه‌ای شاهد رشد و توسعه بوده است. بر اساس آمارنامه کشاورزی سال ۱۳۹۵، سطح گلخانه‌های کشور ایران ۹ هزار هکتار و میزان تولید ۲ میلیون تن بوده است (احمدی و همکاران، ۱۳۹۶). گسترش گلخانه‌ها در اکثر مناطق کشور که با خشکسالی مواجه‌اند می‌تواند راه‌حلی برای افزایش درآمد و اشتغال در بخش کشاورزی باشد.

در استان خراسان جنوبی با توسعه کشت محصولات گلخانه‌ای و ایجاد مجتمع‌های گلخانه‌ای مساحت گلخانه‌ها از

کمک نمایند. در ادامه به برخی از مطالعات انجام‌گرفته که با موضوع تحقیق قرابت بیشتری دارد، پرداخته شده است.

محصول با سود ناخالص در واحد سطح همبستگی مثبت و معنی‌دار دارد، همچنین هزینه‌هایی مانند نیروی کار خانوادگی، بازاریابی، نیروی کارگر روزمزد و کود دهی به‌عنوان هزینه‌های متغیر بر سودآوری تأثیر دارند.

منصوری و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیق به "کاربرد تحلیل تمایزی چندگانه در ارزیابی کارایی تولید کشاورزان در روستاهای شهرستان اسلامشهر" پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد عوامل ساختاری و محیطی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر شکاف کارایی در سطح کشاورزان منطقه می‌باشند و در شاخه عوامل ساختاری، روش آبیاری زمین زراعی و میزان تحصیلات مهم‌ترین عامل احتمال قرار گرفتن در گروه با کمترین کارایی در مقایسه با دو گروه دیگر دارد.

قاسمی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیق به "بررسی عوامل پیشگو کننده استمرار پذیرش کشت کلزا در شهرستان کرمانشاه" پرداختند. نتایج تحلیل تشخیصی نشان داد که متغیرهای تماس با مروجان و کارشناسان کشاورزی، علاقه به کشت کلزا، شرکت در کلاس‌های آموزشی- ترویجی و شرکت‌های خدماتی - مشاوره‌ای کشاورزی به‌عنوان مهم‌ترین عوامل متمایزکننده گروه‌های کشاورزان، در مجموع توانستند ۶۹/۶ درصد از کل پاسخگویان را بر مبنای توابع تشخیصی به‌درستی طبقه‌بندی کنند.

ستود و محمودی کرمجوان (۱۳۹۵) در تحقیق به "تحلیل تشخیصی شاخص‌های مؤثر در میزان تولید زنبورستان‌های آذربایجان شرقی" پرداختند. نتایج نشان داد که تعویض به‌موقع ملکه، تعویض به‌موقع کندو، بدنه و قاب شکسته، تعداد کندوی مدرن، استفاده از فیلم‌ها و مجلات آموزشی، تعویض به‌موقع شان‌های سیاه و آلوده و انتخاب محل مناسب و استقرار صحیح کندوها می‌تواند میزان تولید را پیش‌بینی کرده و در صورت پایین بودن عملکرد، زنبوردار را به رفع ایرادات موجود ترغیب نمود.

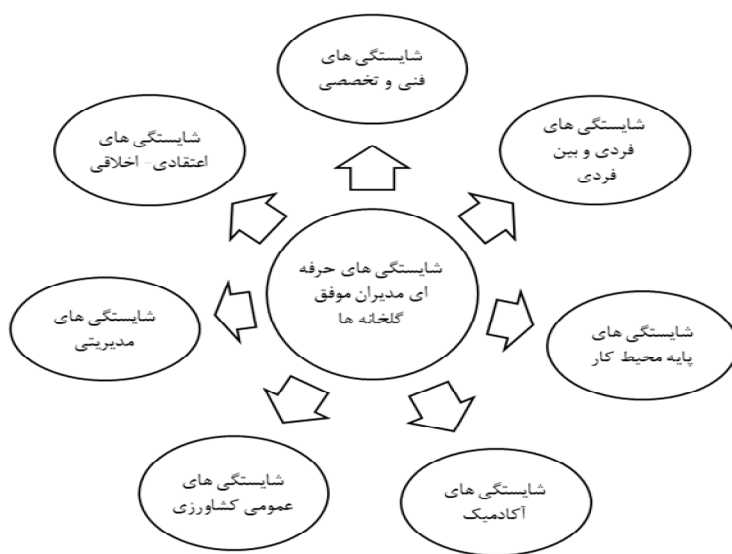
به برنامه ریزان و مدیران کمک می‌کند تا بر عواملی که از اهمیت بیشتری برخوردارند تمرکز یافته و به توسعه متوازن زنجیره ارزش‌افزوده تولید محصولات گلخانه‌ای در منطقه رحمانی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق با عنوان "ارزیابی عوامل مؤثر بر مدیریت گلخانه‌های صیفی استان خوزستان" به این نتیجه رسیدند که سن، رشته تحصیلی و سابقه کار گلخانه‌داران می‌تواند تفاوت معنی‌داری در سطح مدیریت بهینه ایجاد نماید. همچنین بین دانش مهارتی گلخانه‌داران و نگرش آن‌ها نسبت به کشاورزی پایدار با مدیریت بهینه رابطه معنی‌دار آماری به دست آمد. در تحقیق روستا و همکاران (۱۳۹۰) با عنوان "ارزیابی اقتصادی واحدهای تولیدی خیار گلخانه‌ای در شهرستان بیرجند" با استفاده از تحلیل تبعیضی دریافتند که میزان مصرف کودهای میکرو، مساحت گلخانه، تعداد دفعات آبیاری، میزان کود حیوانی، استفاده از فیلم‌های آموزشی- ترویجی و بازدید از فعالیت‌های سایر گلخانه‌داران در میزان سودآوری واحدهای تولید گلخانه‌ای تأثیرگذار است. ادیب (۱۳۸۹) در تحقیق با موضوع "بررسی مؤلفه‌های اصلی نظام دانش و اطلاعات کشاورزی در افزایش تولید محصولات گلخانه‌ای استان خراسان جنوبی" پرداخت. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه، مربوط به تخمین میزان عملکرد گلخانه‌داران نشان می‌دهد که متغیرهای سطح تحصیلات، سابقه کشت گلخانه، سطح زیر کشت محصولات کشاورزی و سابقه کار کشاورزی مهم‌ترین متغیرهایی بودند که بیشترین سهم را در میزان تغییرات متغیر وابسته میزان عملکرد دارند. شگری زاده (۱۳۸۲) در تحقیق با عنوان "بررسی عوامل مهم در موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت گلخانه‌ها در شهرستان اصفهان" پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داد که گلخانه‌داران در زمینه مسائل فنی (کاشت، داشت و برداشت) نیاز به آموزش بیشتری دارند، چراکه نظر شخصی خود را اعمال می‌نمایند.

سجادی نسب (۱۳۸۳) در تحقیق به بررسی "عوامل مؤثر بر سودآوری محصول توت‌فرنگی در دهستان‌های شهرستان سنندج" پرداخته است. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از آن می‌باشد که عملکرد قابل‌فروش و هزینه متغیر تولید در واحد سطح با سود ناخالص در واحد سطح به ترتیب همبستگی مثبت و منفی معنی‌دار دارد و قیمت فروش

Barton (2003) طی تحقیقی با عنوان "افزایش سودآوری گلخانه‌ها از طریق بهبود مدیریت کارکنان"، به تأثیر میزان تحصیلات و تخصص مدیر یا مالک گلخانه بر عملکرد آن واحد تولیدی اذعان نموده است. (Hall (2003) بامطالعہ روند توسعه کشت‌های گلخانه‌ای در آمریکا، برتری یافتن ایالت کالیفرنیا در تولید محصولات گلخانه‌ای را ناشی از افزایش دانش مهارتی و فنی و نیز زیاد بودن سطح تحصیلات گلخانه داران این ایالت نسبت به سایر نقاط ذکر کرده است. (Mattson (2008) طی پژوهشی به ارزیابی نیازهای آموزشی گلخانه داران ایالت نیویورک پرداخت. نتایج نشان داد که گلخانه داران نیازهای آموزشی خود را در بخش‌های مربوط به مدیریت، راهکارهای افزایش کیفیت تولیدات، کنترل بیماری‌ها، محیط رشد گیاهان گلخانه‌ای، مدیریت آبیاری، نحوه تغذیه شیمیایی و بازاریابی محصول عنوان نمودند.

از سویی دیگر Morgan et al. (2006) عوامل زیر را به‌عنوان بخشی از مهارت‌های موفقیت‌آمیز در رشته صنایع غذایی قلمداد می‌کنند: تعریف یک مسئله، شناسایی عوامل بالقوه و راه‌حل‌های احتمالی و ارائه پیشنهادهای متفکرانه، تعهد به بالاترین استانداردهای صداقت حرفه‌ای و ارزش‌های اخلاقی، نشان دادن توانایی استفاده از مهارت‌های ارتباطی شفاهی و کتبی که این مهارت‌ها شامل: نوشتن گزارش‌های فنی، نامه‌ها و یادداشت‌ها، انتقال اطلاعات فنی به مخاطبان غیر فنی و ارائه‌های (شفاهی) رسمی و غیررسمی، مدیریت زمان به‌طور اثربخش، همکاری اثربخش با دیگران، توانایی به‌کارگیری مهارت‌های تفکر انتقادی برای موقعیت‌های جدید، پرداختن به تعارضات فردی یا گروهی، همکاری و تعامل با افراد از فرهنگ‌های متنوع، آمادگی رهبری در یک موقعیت متغیر، توانایی تحقیق علمی و اطلاعات غیرعلمی به‌صورت مستقل، تسهیل پروژه‌های گروه، توانایی تبیین مهارت‌های موردنیاز برای تداوم آموزش خود می‌باشد.

به‌طورکلی نتایج حاصل از تحقیقات مرتبط با موضوع نشان می‌دهد که در دنیای در حال تحول امروز، شایستگی‌های موردنیاز شغل با شتاب زیادی در حال تغییر است. نیروهای انسانی باید از مهارت‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای ویژه‌ای برای ایفای نقش در شغل خود برخوردار باشند. بهره‌مندی از منابع انسانی در بخش کشاورزی، مستلزم آموزش کارآمد و متناسب با نیاز بخش کشاورزی است به‌گونه‌ای که نیروهای آموزش‌دیده، توانمندی‌های لازم جهت انجام کار در بخش کشاورزی کسب نمایند. درواقع هدف اصلی تحقیق حاضر تبیین شایستگی‌های حرفه‌ای متمایزکننده عملکرد مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای استان خراسان جنوبی می‌باشد تا از این طریق ضمن آموزش و توانمندسازی مدیران گلخانه‌ها، زمینه افزایش بهره‌وری و تولید محصولات گلخانه‌ای را در استان خراسان جنوبی فراهم آورد و میانگین عملکرد تولید استان را به میانگین عملکرد کشور نزدیک کرد. چارچوب نظری تحقیق در قالب نگاره ۱ ارائه شده است.

نگاره ۱. چارچوب نظری تحقیق

اهداف تحقیق

- هدف کلی تحقیق تبیین شایستگی‌های حرفه‌ای متمایزکننده عملکرد مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای است؛ که در این راستا اهداف اختصاصی زیر دنبال می‌گردد:
- بررسی عملکرد تولید محصولات گلخانه‌ای؛
 - بررسی ویژگی‌های شغلی تولیدکنندگان محصولات گلخانه‌ای؛
 - شناسایی متغیرهای متمایزکننده عملکرد تولید محصولات گلخانه‌ای.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر ماهیت، از نوع پژوهش‌های کمی، از نظر هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی و از لحاظ گردآوری اطلاعات از پژوهش‌های پیمایشی محسوب می‌شود. ابزار گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه می‌باشد که بر اساس مرور ادبیات، شبکه اطلاعات شغلی^۱ و نظرخواهی از مدرسان، کارشناسان و گلخانه‌داران در ابعاد متعدد شایستگی‌های حرفه‌ای مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای، شایستگی‌های عمومی و همچنین ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای فعالیت‌های آموزشی- ترویجی و منابع اطلاع‌رسانی گلخانه‌داران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای تهیه شد. به منظور بررسی روایی ظاهری و محتوایی، ابزار تحقیق در اختیار اساتید قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که از اعتماد قابل قبولی برخوردار است (جدول ۱). جامعه آماری تحقیق ۱۴۱ نفر از مدیران واحدهای تولید خیار گلخانه‌ای بوده که به دلیل محدود بودن جامعه به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفته است. در زمان انجام تحقیق تعداد گلخانه‌های فعال استان ۱۱۷ گلخانه بوده که پس از توزیع پرسشنامه و دریافت آن‌ها، جهت تجزیه و تحلیل از نرم‌افزار آماری SPSS₂₅ استفاده گردید. روش تجزیه و تحلیل آماری استفاده شده در این تحقیق، تحلیل تشخیصی است. هدف این تحلیل تعیین میزان مشابهت و مطابقت نیمرخ نمره‌های فرد در یک مجموعه از اندازه متغیرهای مستقل با نیمرخ‌های نوعی افراد در مجموعه‌های معینی از طبقه‌های گسسته است. در این تحلیل، به دنبال مشخص کردن اوزان متغیرها به گونه‌ای است که واریانس بین گروهی سهم بسزایی از واریانس کل را توضیح دهد؛ به عبارت دیگر، اگر واریانس بین گروه‌ها به واریانس کل برابر یک باشد، به این معنی است که نقش عوامل مزاحم صفر است و تابع تشخیصی به بهترین شکل ممکن بین گروه‌ها تمایز ایجاد کرده است (منصور فر، ۱۳۸۸). معادله تشخیصی K متغیر را می‌توانیم به صورت زیر بنویسیم:

معادله ۱:

$$Z = u_1x_1 + u_2x_2 + \dots + u_kx_k$$

در این روش، یک متغیر گروه‌بندی کیفی و چندین متغیر مستقل وجود دارد (کلانتری، ۱۳۸۹). در این تحقیق میزان عملکرد واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای به عنوان متغیر گروه‌بندی دوجوهی (موفق و ناموفق) و عوامل کلیدی ویژگی‌های حرفه‌ای، فعالیت‌های آموزشی- ترویجی، منابع اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی، شایستگی‌های فنی- تخصصی و شایستگی‌های عمومی واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای به عنوان متغیرهای مستقل کمی مطرح هستند. برای مشخص کردن گروه‌بندی گلخانه‌ها به موفق و ناموفق از تحلیل خوشه‌ای چند میانگینی استفاده شد؛ مدیران گلخانه‌هایی که عملکرد آنان بالاتر از میانگین بود در گروه موفق (گروه ۱) و مدیران گلخانه‌هایی که عملکرد آنان پایین‌تر از میانگین بود در گروه ناموفق (گروه ۲) طبقه‌بندی شدند؛ و سپس از تحلیل تشخیصی برای شناسایی ترکیب خطی شاخص‌های متمایزکننده گروه‌های موفق و ناموفق استفاده شده است

¹- <http://www.onetonline.org>

جدول ۱. مقادیر آلفای کرونباخ برای متغیرهای مورد استفاده در پرسشنامه تحقیق

عنوان متغیر	تعداد گویه	مقدار آلفای کرونباخ
منابع اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی	۱۱	۰/۷۱۵
محل احداث گلخانه و نوع سازه گلخانه	۵	۰/۸۲
استفاده از تجهیزات و تأسیسات مناسب گلخانه	۷	۰/۸۱۲
نحوه آماده‌سازی بستر کاشت	۶	۰/۷۵۴
نحوه آماده‌سازی خزانه، انتقال نشاء و عملیات کاشت	۱۰	۰/۷۴۹
رعایت اصول انجام عملیات داشت	۱۴	۰/۷۹۸
انجام عملیات برداشت و پس از برداشت	۵	۰/۷۰۶
انجام عملیات بازاریابی و بازار رسانی محصول تولیدی	۶	۰/۶۸۱
انجام امور اداری، پرسنلی و برنامه‌های کاری گلخانه	۷	۰/۸۳
نظارت بر امکانات، تجهیزات و مناطق مختلف گلخانه	۹	۰/۸۹۷
به‌کارگیری ضوابط ایمنی و بهداشت در محیط گلخانه	۱۱	۰/۸۳
رعایت شایستگی‌های فردی و بین فردی در محیط کار	۱۶	۰/۸۸۶
رعایت شایستگی‌های پایه محیط کار	۶	۰/۸۰۹
به‌کارگیری شایستگی‌های دانشگاهی در محیط کار	۱۰	۰/۷۹۳
به‌کارگیری شایستگی‌های فنی-عمومی کشاورزی	۶	۰/۸۲۱
به‌کارگیری شایستگی‌های مدیریتی در محیط کار	۱۲	۰/۹۲۷
استفاده از شایستگی‌های اعتقادی-اخلاقی در محیط کار	۳۲	۰/۹۳۴

یافته‌ها

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان

یافته‌های حاصل از پژوهش، نشان داد که ۱۸ نفر از گلخانه داران زن و ۹۹ نفر مرد بودند. میانگین سنی آنان ۳۹ سال و یک‌سوم گلخانه داران در دامنه سنی ۳۶ تا ۴۰ سال بودند. سطح سواد گلخانه داران ۳۷ درصد لیسانس و ۳۴ درصد دیپلم و ۱۴ درصد آنان فوق لیسانس بودند. رشته تحصیلی ۵۲ درصد آنان کشاورزی و بقیه در سایر گروه‌های آموزشی توزیع شده‌اند. میانگین سابقه گلخانه داری پاسخگویان ۷ سال می‌باشد. سطح زیر کشت ۸۲ درصد آنان بین ۲ تا ۳ هزار مترمربع می‌باشد. میانگین عملکرد گلخانه داران ۱۶ کیلوگرم در مترمربع و میانگین تعداد نیروی انسانی فعال در گلخانه‌ها ۲/۶۳ نفر بوده است. ۷۱ درصد مالکیت گلخانه‌ها شخصی و ۱۷ درصد اجاره‌ای و بقیه مربوط به سایر انواع مالکیت‌ها بوده است. میانگین درآمد حاصل از گلخانه داری در استان سالیانه ۲۵۲/۴ میلیون ریال بوده است. میانگین شرکت در دوره‌های آموزشی ۱/۹ تعداد دوره می‌باشد.

نتایج حاصل از تحلیل خوشه‌ای چند میانگینی

به‌منظور دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای متمایزکننده عملکرد مدیران گلخانه، ابتدا کلیه گلخانه‌داران با استفاده از تحلیل کلاستر^۱ چند میانگینی به دو گروه تقسیم شده که بر اساس نتایج جدول ۲ از مجموع ۱۱۷ شرکت‌کننده در تحقیق ۴۷ نفر در گروه موفق و تعداد ۶۸ نفر در گروه ناموفق قرار گرفتند و ۲ نفر میزان عملکرد خود را مشخص نکرده‌اند که به‌عنوان داده گم‌شده لحاظ گردیده است. با توجه به نمره میانگین عملکرد در هر یک از گروه‌ها مشخص گردید که افراد گروه ۱ در دسته گلخانه داران موفق با میانگین تولید ۲۲/۴۹ کیلوگرم در مترمربع و افراد گروه ۲ در دسته افراد ناموفق با میانگین عملکرد ۱۱/۵۱ کیلوگرم در مترمربع در زمینه عملکرد تولید محصولات گلخانه‌ای قرار گرفته‌اند.

Cluster¹

جدول ۲. گروه‌بندی افراد مورد مطالعه بر اساس میزان عملکرد تولید محصولات گلخانه‌ای

متغیر گروه‌بندی	مراکز نهایی خوشه		فاصله بین مراکز	تعداد موارد در هر خوشه	
	خوشه ۱	خوشه ۲		خوشه ۱	خوشه ۲
عملکرد گلخانه	۲۲/۴۹	۱۱/۵۱	۱۰/۹۸	۴۷	۶۸

نتایج تحلیل تشخیصی جهت تمایز گلخانه داران موفق از ناموفق

تحلیل تشخیصی زمانی به‌عنوان یک روش مؤثر مورد استفاده قرار می‌گیرد که محقق بخواهد تفاوت‌های موجود بین گروه‌ها را تشخیص دهد و یا اینکه درصد باشد افراد یا واحدهای مورد مطالعه را به گروه‌ها یا طبقات تقسیم کند (کلانتری، ۱۳۸۹). در تحلیل تشخیصی، هرگاه پاسخگویی در یکی از متغیرهای وابسته یا مستقل دارای مقدار گمشده یا نامعلوم^۱ باشد نرم‌افزار SPSS آن را از تحلیل خارج و محروم می‌کند؛ و تمامی خروجی‌های جداول تحلیل تشخیصی مطابق با پاسخگویی است که فاقد مقدار گمشده باشند (حبیب پور و صفری، ۱۳۹۱). در نتیجه به این دلیل که ۷ نفر از پاسخگویان حداقل در یک متغیر مستقل یا وابسته، داده گم‌شده داشته‌اند از تحلیل حذف شده و ادامه تحلیل نتایج بر اساس ۱۱۰ نفر از پاسخگویان معتبر صورت گرفته است. نتایج حاصل از جدول ۳، نشان می‌دهد که از بین ۲۳ متغیر مستقل مورد بررسی تنها ۸ متغیر که دارای لاندای ویلکز^۲ و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ دارند، انتخاب و سایر متغیرها به دلیل این‌که میانگین آن‌ها در ۲ گروه گلخانه داران موفق و ناموفق تفاوت معنی‌داری از نظر آماری ندارند از تحلیل تشخیصی حذف شده‌اند.

جدول ۳. نتایج آزمون‌های برابری میانگین گروه‌ها مرتبط با کلیه متغیرها

متغیرها	لاندای ویلکز	F	سطح معنی‌داری
سابقه کشت گلخانه	۰/۹۴۳	۶/۵۴۸	۰/۰۱۲
سطح زیر کشت محصولات گلخانه‌ای	۰/۹۹۳	۰/۷۲۶	۰/۳۹۶
فاصله گلخانه تا بازار فروش	۰/۹۷۴	۲/۸۲۶	۰/۰۹۶
تعداد نیروی شاغل در گلخانه	۰/۹۹۷	۰/۳۰۵	۰/۵۸۲
درآمد سالیانه حاصل از فروش محصولات گلخانه‌ای	۰/۹۹۳	۰/۷۱۸	۰/۳۹۹
تعداد دوره‌های آموزشی - ترویجی مرتبط با گلخانه	۰/۹۴۵	۶/۲۹۴	۰/۰۱۴
منابع اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی	۰/۹۹۲	۰/۸۹۲	۰/۳۴۷
محل احداث گلخانه و نوع سازه گلخانه	۰/۹۷۹	۲/۳۷۲	۰/۱۲۶
استفاده از تجهیزات و تأسیسات مناسب گلخانه	۰/۹۹۳	۰/۷۸۲	۰/۳۷۸
نحوه آماده‌سازی بستر کاشت	۰/۹۵۲	۵/۴۳۲	۰/۰۲۲
نحوه آماده‌سازی خزانه، انتقال نشاء و عملیات کاشت	۰/۹۵۶	۴/۹۳۵	۰/۰۲۸
رعایت اصول انجام عملیات داشت	۰/۸۶۹	۱۶/۳۱۶	۰/۰۰۰
انجام عملیات برداشت و پس از برداشت	۰/۹۹۹	۰/۱۵۸	۰/۶۹۲
انجام عملیات بازاریابی و بازار رسانی محصول تولیدی	۰/۹۷۷	۲/۵۵۱	۰/۱۱۳
انجام امور اداری، پرسنلی و برنامه‌های کاری گلخانه	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۹۸۵
نظارت بر امکانات، تجهیزات و مناطق مختلف گلخانه	۱/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۹۷۰
به‌کارگیری ضوابط ایمنی و بهداشت در محیط گلخانه	۰/۹۹۴	۰/۷۰۶	۰/۴۰۳
رعایت شایستگی‌های فردی و بین فردی در محیط کار	۰/۹۸۸	۱/۳۰۸	۰/۲۵۵
رعایت شایستگی‌های پایه محیط کار	۰/۹۱۲	۱۰/۴۷۸	۰/۰۰۲
بکارگیری شایستگی‌های دانشگاهی در محیط کار	۰/۹۹۲	۰/۸۸۹	۰/۳۴۸
به‌کارگیری شایستگی‌های فنی - عمومی کشاورزی	۰/۹۹۸	۰/۲۵۱	۰/۶۱۷
به‌کارگیری شایستگی‌های مدیریتی در محیط کار	۰/۹۶۳	۴/۱۸۵	۰/۰۴۳
استفاده از شایستگی‌های اعتقادی - اخلاقی در محیط کار	۰/۹۰۵	۱۱/۳۲۹	۰/۰۰۱

¹ - missing

² Wilks Lambda

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که اجرای تحلیل تشخیصی توانسته یک تابع تشخیصی کانونی را شناسایی کند. مقدار ویژه تابع برابر ۰/۷۸۲ است که قدرت تمایز تابع تشخیص بین گروه‌ها را نشان می‌دهد و هر چه این مقدار بیشتر باشد، تشخیص بهتری صورت گرفته است و با توجه به این که گلخانه داران در ۲ گروه تقسیم‌بندی شده‌اند، تنها تابع تشخیص حاصل، کل واریانس را توضیح می‌دهد. همچنین ضریب همبستگی کانونی، نشان‌دهنده میزان همبستگی هر تابع با نمرات تشخیصی است که مقدار آن بین صفر و یک می‌باشد که هر چه این ضریب به یک نزدیک‌تر باشد، نشان می‌دهد؛ همبستگی قوی بین نمرات تشخیصی و گروه‌ها وجود دارد و تابع موردنظر قادر است به خوبی گروه‌ها را از همدیگر تفکیک کند.

جدول ۴. نتایج تابع تشخیصی کانونی با استفاده از مقدار ویژه

تابع تشخیص	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تراکمی	ضریب کانونی
۱	۰/۷۸۲	۱۰۰	۱۰۰	۰/۶۶۲

نتایج جدول ۵ فرض صفر را آزمون می‌کند، برای تفسیر دقیق‌تر نتیجه آزمون لاندای ویلکز باید از حالت تبدیل‌شده آماره کای اسکویر استفاده شود. از آنجاکه سطح معنی‌داری آن کمتر از ۰/۰۵ است، فرض صفر را رد می‌کند و نشان‌دهنده معناداری تابع تشخیص و قدرت تمیز خوب آن است.

جدول ۵. لامبدای ویلکز و سطح معنی‌داری تابع تشخیص

آزمون تابع	لامبدای ویلکز	کای اسکویر	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱	۰/۵۶۱	۵۵/۷۲۸	۲۳	۰/۰۰۰

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که هر یک از متغیرها تا چه میزان به توانایی تشخیص بین گروه‌ها کمک کرده‌اند. ضرایب استانداردشده، نشان می‌دهند که بیشترین سهم را در تابع تشخیص، رعایت اصول انجام عملیات مرحله داشت گلخانه و کمترین سهم تمایز را متغیر نحوه آماده‌سازی خزانه و عملیات کاشت در گلخانه دارد. همچنین ضرایب مقدار ماتریس ساختاری، مقیاس متفاوتی از میزان کمک هر یک از متغیرها به تابع تشخیص را ارائه می‌دهد و در نهایت بر اساس ضرایب کانونی، متغیرها برحسب مقدار کمکشان در تمیز تابع تشخیص مرتب‌شده‌اند. این ضرایب همان ضرایب خام متغیرهای تصمیم در تابع تشخیص هستند. با توجه به اطلاعات به‌دست‌آمده بیشترین تأثیر در تشخیص مدیران گلخانه‌ای موفق از ناموفق به متغیر رعایت اصول انجام عملیات مرحله داشت گلخانه و کمترین سهم به متغیر سابقه کشت گلخانه مربوط است.

جدول ۶. ضرایب تابع تشخیص کانونی به‌منظور تعیین سهم هر یک از متغیرها در تشخیص بین گروه‌ها

متغیرها	ضرایب استانداردشده	ضرایب ساختاری	ضرایب کانونی
سابقه کشت گلخانه X ₁	۰/۳۳۵	۰/۲۷۹	۰/۰۹۴
تعداد دوره آموزشی - ترویجی مرتبط با گلخانه X ₂	۰/۴۰۲	۰/۲۷۳	۰/۱۴۳
نحوه آماده‌سازی بستر کاشت X ₃	۰/۱۲۲	۰/۲۵۴	۰/۱۸۴
نحوه آماده‌سازی خزانه، انتقال نشاء و عملیات کاشت X ₄	۰/۰۷۳	۰/۲۴۲	۰/۱۳۰
رعایت اصول انجام عملیات داشت X ₅	۰/۷۵۳	۰/۴۴۰	۱/۶۵۸
رعایت شایستگی‌های پایه محیط کار X ₆	۰/۲۹۵	۰/۳۵۲	۰/۵۱۲
به‌کارگیری شایستگی‌های مدیریتی در محیط کار X ₇	۰/۳۸۰	۰/۲۲۳	۰/۶۰۷
استفاده از شایستگی‌های اعتقادی - اخلاقی در محیط کار X ₈	۰/۴۷۴	۰/۳۶۶	۰/۹۲۵
مقدار ثابت C	-	-	-۴/۰۴۰

با توجه به مقادیر معادله ۲ می‌توان نمره تابع تشخیصی هر پاسخگو را محاسبه کرد:
معادله ۲:

$$Z = C + u_1X_1 + u_2X_2 + u_3X_3 + u_4X_4 + u_5X_5 + u_6X_6 + u_7X_7 + u_8X_8$$

$$Z = -4.04 + 0.094 X_1 + 0.143 X_2 + 0.184 X_3 + 0.130 X_4 + 1.658 X_5 + 0.512 X_6 + 0.607 X_7 + 0.925 X_8$$

بر اساس نتایج جدول ۷، ۷۹/۵ درصد از گلخانه‌داران در گروه موفق و ۸۳/۳ درصد از گلخانه‌داران در گروه ناموفق، به‌درستی گروه‌بندی شده‌اند و به‌طور کلی ۸۱/۹ درصد از گلخانه‌داران به‌درستی در گروه‌های موفق و ناموفق قرار گرفته‌اند و ۱۸/۱ درصد به‌اشتباه در این دو گروه طبقه‌بندی شده‌اند.

جدول ۷. پیش‌بینی عضویت در گروه‌های مدیران گلخانه‌ای موفق و ناموفق

مجموع	پیش‌بینی عضویت در گروه‌ها		
	ناموفق	موفق	
۴۴	۹	۳۵	تعداد عضوهای موفق
۶۶	۵۵	۱۱	تعداد عضوهای ناموفق
۱۰۰	۲۰/۵	۷۹/۵	درصد عضوهای موفق
۱۰۰	۸۳/۳	۱۶/۷	درصد عضوهای ناموفق

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های تحقیق، تعداد قابل‌توجهی از گلخانه‌داران واحدهای تولید استان کمتر از ۴۰ سال سن و بیش از ۵۰ درصد آنان دارای مدرک کارشناسی و بالاتر هستند و همچنین رشته تحصیلی ۵۲ درصد آنان کشاورزی است که این امر می‌تواند روند انتقال دانش، نگرش و مهارت را بسیار تسهیل نماید. درواقع با فراهم کردن شرایط برگزاری دوره‌های آموزشی می‌توان انتظار اثربخشی خوبی از دوره‌ها داشت. میانگین سابقه گلخانه داران ۷ سال که حکایت از سابقه و تجربه کم آنان در زمینه تولید محصولات گلخانه‌ای دارد و میانگین عملکرد مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای ۱۶ کیلوگرم در مترمربع سالیانه (خیار) درحالی‌که میانگین کشوری ۳۹/۷۳ کیلوگرم می‌باشد.

نتایج تحلیل خوشه‌ای ۴۷ نفر از گلخانه داران را با میانگین تولید ۲۲/۴۹ کیلوگرم در مترمربع در گروه موفق و تعداد ۶۸ نفر را با میانگین عملکرد ۱۱/۵۱ کیلوگرم در مترمربع در گروه ناموفق طبقه‌بندی کرده است.

نتایج تحلیل تشخیصی برابری میانگین‌های عملکرد گلخانه داران واحدهای تولید استان خراسان جنوبی نشان داد از ۲۳ متغیر مستقل موردبررسی تنها ۸ متغیر به ترتیب اولویت بر اساس بالاترین میزان ضریب همبستگی کانونی شامل: رعایت اصول انجام عملیات داشت، رعایت شایستگی‌های اعتقادی- اخلاقی در محیط کار گلخانه، به‌کارگیری شایستگی‌های مدیریتی، رعایت شایستگی‌های پایه محیط کار، نحوه آماده‌سازی بستر کاشت، تعداد دوره‌های آموزش- ترویجی مرتبط با گلخانه، نحوه آماده‌سازی خزانه و عملیات کاشت و سابقه کشت گلخانه، توان ایجاد حداکثر تمایز بین گلخانه داران موفق و ناموفق را دارند.

اولین متغیر مستقل یا شایستگی حرفه‌ای متمایزکننده گلخانه داران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای موفق از ناموفق، رعایت اصول فنی و تخصصی انجام عملیات داشت در فرآیند تولید محصولات گلخانه‌ای است و با نتایج تحقیق (Matson 2008) مطابقت دارد. این شایستگی دارای ابعاد و گویه‌های گسترده است که از آن جمله می‌توان به کنترل و اندازه‌گیری شرایط محیطی گلخانه (نور، دما، رطوبت، دی‌اکسید کربن و ...)، کود دهی و تغذیه گیاه در مراحل مختلف رشد، آبیاری صحیح و زمان مناسب و تعیین نیاز آبی، آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز و نحوه مبارزه و کنترل آن‌ها، آشنایی با علائم کمبود مواد غذایی اشاره کرد. محصولات گلخانه‌ای برای این‌که رشد و نمو مطلوب داشته باشند و درنهایت بتوانند محصولی باکیفیت و کمیت بالاتر تولید کنند، باید شرایط محیطی مناسبی برای آن‌ها فراهم شود. نیازهای محیطی هر گیاه با گیاه دیگر متفاوت است و

هدف گلخانه دار انطباق شرایط محیطی موجود با شرایط محیطی مطلوب برای رشد هر گیاه می‌باشد. یکی از مهم‌ترین فاکتورهای شرایط محیطی رطوبت است که هم از طریق محیط (رطوبت نسبی هوا) و هم از طریق خاک (رطوبت خاک) روی گیاه اثر می‌گذارد و به دلیل تفاوت نیاز بهینه رطوبتی گیاه در هر مرحله از رشد و تأثیر مستقیم آن در میزان جذب عناصر غذایی و میزان تولید و عملکرد بسیار حائز اهمیت است. همچنین کود دهی و تغذیه گیاه در مراحل مختلف رشدی گیاه به دلیل تأثیر زیاد تغذیه و کود دهی در رشد و افزایش تولید محصولات گلخانه‌ای، عناصر و مواد غذایی موردنیاز گیاه می‌بایست به‌طور منظم در اختیار گیاه قرار گیرد در غیر این صورت گیاه دچار اختلالات تغذیه‌ای و رشدی شده و علائمی روی اندام‌های آن خصوصاً برگ‌ها ظاهر می‌شود که این امر در کاهش عملکرد بسیار تأثیرگذار است. همچنین باید توجه داشت که نوع و مقدار مصرف کودها به عوامل مختلفی مانند فصل کاشت، نیاز غذایی گیاه، نوع و ساختمان خاک و میزان عناصر و مواد غذایی موجود در آن دارد. از طرفی اغلب محصولات گلخانه‌ای به خاطر رشد سریع و همچنین محصول زیادی که تولید می‌کنند نیاز به آب فراوانی دارند. به‌طور کلی سرعت مصرف آب، بستگی به فاکتورهایی مثل درصد رطوبت محیط، شرایط جوی، درجه حرارت، عمر گیاه و نیز مراحل رشد گیاه دارد. معمولاً افراد باتجربه از روی خاک و حالت گیاه و همچنین میزان چسبندگی ذرات خاک، زمان مناسب آبیاری را تشخیص می‌دهند. آبیاری نامناسب معمولاً باعث برهم خوردن تعادل بین رشد رویشی و زایشی شده و در نتیجه کمیت و کیفیت محصول را کاهش می‌دهد. در واقع به دلیل اهمیت فوق‌العاده گویه‌های این متغیر در افزایش تولید، این متغیر قدرت تمایز و تشخیص قابل‌ملاحظه‌تری از سایر متغیرها داشته است.

دومین متغیر مستقل متمایزکننده گلخانه داران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای، رعایت شایستگی‌های اعتقادی-اخلاقی در محیط کار گلخانه است و با نتایج تحقیق (Morgan et al. 2006) مطابقت دارد. از جمله گویه‌های تأثیرگذار این متغیر می‌توان به جدیت در کار و تخطی نکردن از وظایف محوله، تلاش در راستای بهبود و ارتقاء تولید، رعایت حقوق همکاران، ارباب‌رجوع و مشتریان، پایبندی به اعتقادات و هنجارهای موردقبول جامعه و توصیه به دیگران، پذیرش پیشنهادهای و انتقادات سازنده در راستای توسعه حرفه‌ای، اطلاع‌رسانی و پاسخگویی به مشتریان و ارباب‌رجوع، رعایت نکات بهداشتی و زیست‌محیطی در حین تولید اشاره کرد.

سومین متغیر مستقل متمایزکننده گلخانه داران، به‌کارگیری شایستگی‌های مدیریتی در گلخانه است که با نتایج تحقیق (Barton 2003) مطابقت دارد. این شایستگی شامل گویه‌های متعدد مرتبط با مدیریت فرآیند تولید محصولات گلخانه‌ای است و شامل برنامه‌ریزی و طراحی راه‌ها و شیوه‌های رسیدن به اهداف تولید، سازمان‌دهی و هماهنگی فعالیت‌ها، جذب و به‌کارگیری نیروی انسانی موردنیاز، کنترل هزینه‌ها و درآمدها، راهنمایی، هدایت و تصمیم‌گیری، گزارش دهی در قبال مسئولیت محوله، قاطعیت، مشورت، مذاکره و تجزیه و تحلیل وظایف است. در واقع هر چه قدر در فرآیند تولید محصولات گلخانه‌ای اصول مدیریت تولید رعایت شود، می‌توان انتظار افزایش عملکرد در واحد تولیدی را داشت. گلخانه داران در پاسخگویی به تغییرات فناوری، قیمت‌ها و سایر عوامل اقتصادی، در طول زمان تصمیمات مختلفی اتخاذ می‌کنند که اثرات جمعی این تغییرات در عملکرد واحد تولیدی دیده می‌شود.

چهارمین متغیر مستقل یا شایستگی متمایزکننده گلخانه داران موفق از ناموفق رعایت شایستگی‌های پایه محیط کار است و با نتایج تحقیق (Morgan et al. 2006) مطابقت دارد. این شایستگی شامل گویه‌های متعدد از جمله: تفکر خلاقانه و نوآورانه، مشتری‌مداری، حل مسئله، اصول کسب‌وکار و کار با ابزار و فناوری می‌باشد. در واقع برای انجام هر کسب‌وکاری رعایت شرایط پایه محیط کار در موفقیت انجام کار نقش تأثیرگذاری دارد.

پنجمین متغیر مستقل یا شایستگی متمایزکننده گلخانه داران موفق از ناموفق نحوه آماده‌سازی بستر کاشت است و با نتایج تحقیق شکرزی زاده (۱۳۸۲) مطابقت دارد. از جمله گویه‌های تأثیرگذار این متغیر می‌توان به تعیین بافت و ساختمان خاک و اصلاح بستر کاشت، روش‌های ضد عفونی بستر و زمان مناسب آن، وضعیت زهکشی و شیب مناسب بستر و کودهای موردنیاز گیاه قبل از کاشت اشاره کرد. آماده‌سازی بستر کاشت تأمین‌کننده شرایط مناسب و متعادل از نظر آب‌وهوا و عناصر غذایی در محیط ریشه برای جوانه‌زنی بذر، استقرار و رشد گیاه و حصول عملکردی باکیفیت و کمیت بالا است. به‌طور متوسط در شرایط مطلوب برای رشد گیاه، خاک باید دارای ۴۵ درصد مواد معدنی، ۵ درصد مواد آلی، ۲۵ درصد آب و ۲۵ درصد هوا باشد.

ششمین متغیر شناسایی شده در تمایز گلخانه داران موفق از ناموفق تعداد دوره‌های آموزشی- ترویجی مرتبط با گلخانه می‌باشد؛ و با نتایج تحقیق قاسمی و همکاران (۱۳۹۶) مطابقت دارد. در واقع از دید گلخانه داران استان دوره‌های آموزشی- ترویجی برگزار شده از اثربخشی لازم جهت افزایش میزان عملکرد تولید محصولات گلخانه‌ای برخوردار بوده است. هفتمین متغیر مستقل یا شایستگی متمایزکننده گلخانه داران موفق از ناموفق، نحوه آماده‌سازی خزانه و عملیات کاشت می‌باشد و با نتایج تحقیق شگری زاده (۱۳۸۲) مطابقت دارد. این شایستگی شامل نحوه استریلیزه کردن محیط خزانه، نحوه ضدعفونی پیت ماس و سینی کشت، تعیین انواع بذور مناسب و مقدار آن، تعیین زمان‌بندی کاشت و فصل مناسب، زمان حمل سینی‌های نشاء به محل کشت اصلی، اصول درآوردن صحیح نشاء از سینی کشت، کنترل شرایط رطوبتی محیط و بستر کاشت، آگاهی از رعایت اصول فنی در فاصله کاشت، عمق کاشت مناسب، روش‌های مناسب کاشت و زمان مناسب آبیاری اولیه می‌باشد. در واقع رعایت گویه های متعدد این شایستگی در افزایش کارایی و بهره‌وری تولید می‌تواند تأثیرگذار باشد. آخرین متغیر شناسایی شده در تمایز مدیران واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای موفق از ناموفق، سابقه کشت گلخانه‌داری می‌باشد؛ و با نتایج تحقیق رحمانی و همکاران (۱۳۹۱) مطابقت دارد. در واقع هرچقدر گلخانه داران از سابقه بیشتری برخوردار بوده تجارب آنان در کشت و کار گلخانه بالاتر رفته و در میزان افزایش تولید نقش مهمی دارد؛ و با توجه به این که گلخانه داران استان غالباً از سابقه کمی در گلخانه برخوردارند، جهت تسریع در افزایش تجارب می‌توان آموزش‌های تخصصی و بازدیدهای آموزشی را در دستور کار قرارداد.

پیشنهادها

بر اساس نتایج تحقیق پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد؛

- با توجه به سابقه کم گلخانه‌داری و کم‌تجربه بودن مدیران واحدهای تولید، آموزش‌های تخصصی مهارت‌های گلخانه‌داری می‌تواند بسیار حائز اهمیت و در افزایش عملکرد در واحد سطح تأثیرگذار باشد.
- رعایت اصول فنی و تخصصی انجام عملیات داشت در فرآیند تولید محصولات گلخانه‌ای بیشترین تأثیر را در عملکرد گلخانه داران داشته است لذا توجه به توانمندسازی نیروی انسانی از طریق آموزش می‌تواند در افزایش کمی و کیفی تولید مؤثر باشد.
- توجه بیش‌ازپیش به مسائل اعتقادی و اخلاقی در محیط‌های گلخانه‌ای بسیار ضروری است؛ چراکه این امر نقش بسزایی در تولید محصول سالم، بهداشتی و ارگانیک و به تبع آن جامعه سالم دارد.
- در یک اقتصاد پویا، مدیر واحد تولید محصولات گلخانه‌ای نمی‌تواند بدون واکنش به موقع و صحیح، در مواجهه با تغییرات جدید انتظار ادامه کار مطلوب را داشته باشد. گلخانه داران برای تصمیم‌گیری صحیح در برخورد با مسائل جدید و متغیر، باید دائماً مهارت‌ها و معلومات خود را اصلاح و به‌روزرسانی کنند تا بتوانند به اهداف غایی تولید دست یابند.

منابع و مأخذ

۱. احمدی، ک.، قلی زاده، ح.، و عباد زاده، ح. ر. (۱۳۹۶). آمارنامه کشاورزی سال ۹۵ جلد دوم، تهران: وزارت جهاد کشاورزی، معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات.
۲. ادیب، س. (۱۳۸۹). بررسی کارکرد مؤلفه‌های اصلی نظام دانش و اطلاعات کشاورزی در افزایش تولید محصولات گلخانه‌ای استان خراسان جنوبی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند.
۳. حبیب پور، ک.، و صفری، ر. (۱۳۹۱). راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی. تهران: لویه.
۴. جعفر نیا، س.، و همایی، م. (۱۳۸۵). راهنمای جامع و مصور کشت گلخانه‌ای خیار و گوجه‌فرنگی. تهران: سخن گستر.

۵. رحمانی، ح.، نورکی، ف.، و برادران، م. (۱۳۹۱). ارزیابی عوامل مؤثر بر مدیریت بهینه گلخانه‌های صیفی استان خوزستان، *مجله علوم و فنون کشت‌های گلخانه‌ای*، سال ۳، شماره ۱۰، صفحات ۸۹-۹۹.
۶. روستا، ک.، آبادی خواه، م.، و بخشی، م. ر. (۱۳۹۰). ارزیابی اقتصادی واحدهای تولیدی خیار گلخانه‌ای در شهرستان بیرجند. *مجله علوم و فنون کشت‌های گلخانه‌ای*، سال ۲، شماره ۷، صفحات ۹-۱۷.
۷. ستود، و.، و محمودی کرمجوان، ج. (۱۳۹۵). تحلیل تشخیصی شاخص‌های مؤثر در میزان تولید زنبورستان‌های آذربایجان شرقی. *فصلنامه پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، سال ۱۰، شماره ۴، زمستان، پیاپی ۳۶. صفحات ۳۷-۴۵.
۸. سجادی نسب، س. (۱۳۸۳). بررسی عوامل مؤثر بر سودآوری محصول توت‌فرنگی در دهستان‌های شهرستان سنندج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت مزرعه، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران.
۹. شکری زاده، م. (۱۳۸۲). بررسی عوامل مؤثر در موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت گلخانه در شهرستان اصفهان، پایان‌نامه کارشناسی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان.
۱۰. قاسمی، ش.، زرافشانی، ک.، و قمبر علی، ر. (۱۳۹۶). بررسی عوامل پیشگو کننده استمرار پذیرش کشت کلزا در شهرستان کرمانشاه. *مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، دوره ۲-۴۸، شماره ۴، صفحات ۹۳۳-۶۴۶.
۱۱. کلانتری، خ. (۱۳۸۹). *پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی-اقتصادی*. تهران: فرهنگ صبا.
۱۲. مراد نژادی، ه.، ایروانی، ه.، شعبانعلی فمی، ح.، حسینی، س. م.، و کافی، م. (۱۳۸۶). تحلیل سازه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در واحدهای تولیدی گلخانه‌ای در ایران. *مجله علوم کشاورزی ایران*، دوره ۲، شماره ۲، صفحات ۲۲۶-۲۱۹.
۱۳. منصور فر، ک. (۱۳۸۸). *روش‌های پیشرفته آماری همراه با برنامه‌های کامپیوتری*. تهران: دانشگاه تهران.
۱۴. منصوری، ه.، قربانی، م.، و کهن‌سال، م. ر. (۱۳۹۵). کاربرد تحلیل تمایزی چندگانه در ارزیابی کارایی تولید کشاورزان در روستاهای شهرستان اسلامشهر. *مجله پژوهش‌های اقتصاد و توسعه*، سال ۳، شماره ۶، صفحات ۴۹-۶۳.
۱۵. نظام گلخانه‌ای کشور. (۱۳۹۱). *ضوابط و دستورالعمل و مقررات اجرایی گلخانه‌ها*. معاونت نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، دفتر نظام فنی و اجرایی، نشریه شماره ۴۷۲.
16. Barton, S. (2003). Enhancing profitability greenhouse through improved personnel management. University of Delaware Press: 132-145.
17. FAO. (1993). Agriculture forward 2010. Extension plans production office press. Jihad agriculture ministry of Tehran. Retrieved from: <http://www.fao.org>.
18. Hall, C.H. (2003). Issues Affecting Profitability of the Nursery and Greenhouse Industry. University of Tennessee Press: 88-97.
19. Mattson, N. (2008). Needs assessment survey of the New York state greenhouse industry. Department of Horticulture, Cornell University, Ithaca, NY.
20. Morgan, M. T., Ismail, B., & Hayes, K. (2006). Relative importance of the Institute of Food Technologists (IFT) core competencies—a case study survey. *Journal of Food Science Education*, 5(2): 35-39.